

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Parhiala, Pauliina

Title: Kouluhyvinvointi : miten voidaan tukea ja mitä tehdä, kun ongelmia ilmenee?

Year: 2020

Version: Published version

Copyright: © 2020 Niilo Mäki Instituutti

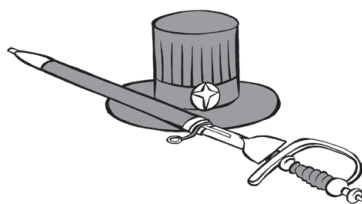
Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Parhiala, P. (2020). Kouluhyvinvointi : miten voidaan tukea ja mitä tehdä, kun ongelmia ilmenee?. *Oppimisen ja oppimisvaikeuksien erityislehti : NMI-bulletin*, 30(3), 4-11.
<https://bulletin.nmi.fi/2021/03/02/kouluhyvinvointi-miten-voidaan-tukea-ja-mita-tehda-kun-ongelmia-ilmenee/>

Pauliina Parhiala

Kouluhyvinvointi – miten voidaan tukea ja mitä tehdä, kun ongelmia ilmenee?

Pauliina Parhialan psykologian väitöskirjan "The role of learning difficulties and brief treatment for student well-being" tarkastettiin Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunnassa 18.1.2020. Vastaväittäjänä toimi professori Marja Vauras (Turun yliopisto) ja kustoksena apulaisprofessori Minna Torppa (Jyväskylän yliopisto).

Asiasanat: hyvinvointi, oppimisvaikeudet, akateemiset perustaidot, masennusoireilu

Viime aikoina kouluissa on kiinnitetty oppimisen lisäksi yhä enemmän huomiota hyvinvointiin. Hyvinvoinnin taso ennustaa oppimistuloksia, ja kouluaikaisella hyvinvoinnilla on vaikutus koko loppuelämään. Koululla on myös havaittu olevan suuri rooli oppilaiden hyvinvoinnin tukemisessa

sekä hyvinvoinnin lisäämisessä.

Oppimisen ohella koulussa korostetaan hyvinvoinnin, ilon ja motivaation merkitystä. On pyritty huomioimaan yksilölliset oppimispolut, otettu uusia opetusmetodeja opettajajohtoisen tyylin rinnalle ja alettu käyttää sukupuolineutraalia puhetyyliä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki astui voimaan syksyllä 2014, jolloin ensimmäistä kertaa määriteltiin laissa ennaltaehkäisevän työn merkitys ottamalla käyttöön yhteisöllinen oppilashuolto. Ongelmia ennaltaehkäisevä toiminta oppilasryhmien kanssa ja opettajien konsultoiminen koettiin oppilashuollon tärkeiksi tehtäviksi. Lisäksi korostettiin myös oppilaiden yksilötukea määrittämällä aika, jonka sisällä oppilaan olisi saatava apua oppilashuollosta.

Riippumatta yllä olevan kehityksen tarpeenmukaisuudesta, samaan aikaan

ja enenevässä määrin alkoi tulla lukuisia uutisia ja raportteja siitä, kuinka huonosti osa oppilaista voi. Tutkimusten pohjalta tiedämme, että kolmasosa suomalaisista oppilaista kokee muun muassa irrallisuuden tunnetta koulussa. Lisäksi kouluuupumus vaivaa jo alakouluikäisiä: heistä neljäsosa kokee uupumuksen oireita (Salmela-Aro, Muotka, Alho, Hakkarainen & Lonka, 2016). Eikä keneltäkään varmaan ole mennyt ohi uutisointi nuorten mielen-terveyden hoidon heikosta tilasta, kuten esimerkiksi siitä, etteivät nuoret saa tai hae tarvitsemaansa apua – jonot erikois-sairaanhoidon kasvavat samalla kun muita hoitotahoja ei juuri löydy.

Suomen kouluissa kehitetään hieno- ja oppimista tukevia järjestelmiä, mutta ei välttämättä ehditä huolehtia uudistusten läpiviemisestä. Silloin kaunis ajatus esimerkiksi erityisluokkien vähentämisestä voi jäädä painetun tekstin tasolle, eikä yksilöllisten oppimispolkujen tukemiseen jää resurssien puutteessa välttämättä aikaa. Silloin ne, jotka tukea tarvitsevat, voivat jäädä huomaamatta. Tutkimusten pohjalta tiedämme, että oppimisvaikeuksia potevat lapset kokevat muita herkemmin myös hyvinvoinnin ongelmia. Hyvinvoinnin ongelmien ja oppimisvaikeuksien yhteen kietoutuminen on usein kielteisen kehityskulun taustalla ja vaikuttamassa esimerkiksi myöhempään syrjäytymiskehitykseen, kuten esimerkiksi koulun jättämiseen kesken. Oppimisvaikeuksilla on tunnustettu olevan vaikutusta hyvinvoinnin ongelmiin, mutta tulokset oppimisvaikeuksien ja hyvinvoinnin yhteydestä ovat osin ristiriitaisia.

Ei ole olemassa riittävästi tietoa siitä, aiheuttavatko koulussa kohdatut vaikeat oppimistilanteet myös hyvinvoinnin on-

gelmia vai onko oppimisen ongelmilla ja hyvinvoinnilla yhteys jo ennen kouluikää. Tätä selvitettiin väitöskirjani ensimmäisessä osatutkimuksessa. Neljännestä ikävuodesta yhdeksänteen ikävuoteen kestävässä pitkittäistutkimuksessa oli mukana lapsia, joista osalla ilmeni lukivaikeus ja osalla ei.

Tutkimuksessa havaittiin, että lapsilla, joilla ilmeni kouluikäessä lukivaikeus, oli jo alle kouluikäisinä heikommat sosiaaliset taidot ja enemmän tarkkaavaisuuden ongelmia verrattuna tyypillisesti lukeviin lapsiin. Siirryttyään kouluun lukemisen vaikeuksia potevien lasten sosiaaliset taidot kehittyivät kuten muillakin lapsilla. Tarkkaavaisuuden ongelmat pysyivät sen sijaan koko seuranta-ajan korkealla tasolla. Toisaalta ilmeni myös sukupuolieroja. Lukivaikeutta potevien poikien sosiaaliset taidot kehittyivät tyypillisesti lukevien tyttöjen tasolle, kun taas tyttöjen tarkkaavaisuuden ongelmat lisääntyivät kokonaisuudessaan, kun he siirtyivät kouluun.

Ensimmäiset vuodet näyttävät siis suojaavan oppimisen vaikeuksia potevien lasten hyvinvointia niin, ettei koulussa koetut oppimisvaikeudet aiheuta hyvinvoinnin ongelmia. Jotta tutkimustulosten kaltainen hyvä taso säilyisi Suomessa, on kiinnitettävä huomiota hyvän pohjan rakentamiseen ja pidettävä siitä kiinni. Näyttää siltä, että ensimmäisinä vuosina oppimista osataan tukea hyvin ja huomataan, jos oppiminen takkuu. Tämä varmasti tukee myös hyvinvointia. Toisaalta esiin nousseet sukupuolierot tuovat esiin asian, johon tulisi kiinnittää enemmän huomiota; olisikin tärkeää huomioida luokassa vallitsevat sukupuoliroolit tai -odotukset yleisesti. Sukupuoliroolien rinnalla tulisi kiinnittää huomiota myös hiljaiseen suorittamiseen, jonka alle

saattaa kätkeytyä huomaamatta jääviä oppimisen ongelmia tai oppimista häiritseviä asioita (esim. tarkkaavaisuuden ongelmat). Stereotyyppisesti sanottuna: miten huomaisimme myös hiljaiset tytöt?

HYVINVOINNIN JA OPPIMISVAIKEUKSIEN YHTEYDEN MONINAISUUS NUORUUSIÄSSÄ

Nuoruusikä on kehitysvaiheena mullistava. Silloin tapahtuu niin kognitiivisia kuin fyysisiä muutoksia sekä muutoksia sosiaalisissa suhteissa. Tällöin alkaa vaihe, jolloin vietetään entistä enemmän aikaa omanikäisten seurassa ja kiinnitytään vahvemmin omaan viiteryhmään. Näin myös irtaudutaan hiljalleen omista vanhemmista. Nuoruusikäinen tulee yhä tietoisemmaksi itsestään suhteessa muihin ja alkaa verrata itseään heihin aiempaa enemmän. Myös itsetunnon on todettu olevan luonnostaan muita ikävaiheita heikompi. Viimeisimmän kouluterveyskyselyn mukaan vain 60 prosenttia yläkoululaisista koki viihtyvänsä koulussa. Vastaava luku oli korkeampi sekä ennen että jälkeen yläkouluvaiheen (Ikonen & Helakorpi, 2019). Tämä kuvaa kehitysvaiheen haasteellisuutta yleisellä tasolla.

Nuoruusikään mennessä oppimisvaikeuksien ja hyvinvoinnin ongelmien yhteys saattaa olla kasautunut ja vaikeammin havaittavissa, nuori on saattanut oppia luovimaan vaikeissa oppimistilanteissa ja toisaalta ongelmat hyvinvoinnissa eivät aina näy ulospäin. Jotta voidaan saada selville yksilöllisesti vaihtelevia oppimisvaikeuksien ja hyvinvoinnin yhteyksiä, on tutkittava monia osa-alueita suurella aineistolla yhtä

aikaa. Aiemmissa Suomessakin tehdyissä tutkimuksissa nuorten joukosta on löydetty 4–5 erilaista hyvinvoinnin alaryhmää; ryhmien määrä riippuu mitattavissa olevista asioista (Korhonen, Linnanmäki & Aunio, 2014; Tuominen-Soini & Salmela-Aro, 2014).

Väitöskirjassani katsottiin yli tuhatoppilaan aineiston avulla, miltä oppilaan hyvinvointi näyttää yläkoulun viimeisellä luokalla, minkä jälkeen selvitettiin, näkyvätkö oppimisvaikeudet samalla tavoin eri ryhmissä. Katsottiin sekä emotionaalista hyvinvointia (koulu-uupumus, sisään ja ulospäin suuntautuva tunne-elämän oireilu sekä itsetunto) sekä koulumotivaatiota (motivaatio matematiikkaan ja äidinkieleen, kouluviihtyvyys sekä tehtäväsuuntautuminen).

Tuloksena saatiin viisi erilaista hyvinvoinnin alaryhmää. Näiden ryhmien mahdollisia eroja tutkittiin akateemisissa perustaidoissa eli matematiikassa, luku-sujuvuudessa ja luetun ymmärtämisessä sekä oppimisvaikeuksien ilmenemisessä. Alaryhmät erosivat lukemisen ja matematiikan taitojen suhteen seuraavasti:

1. alaryhmä – Ensimmäisen ryhmän nuoret näyttivät voivan tasaisen hyvin kaikilla mitatuilla osa-alueilla. Nuoret olivat motivoituneita kouluun, viihtyivät koulussa, voivat emotionaalisesti hyvin eikä heillä ollut juurikaan oppimisen vaikeuksia.
2. alaryhmä – Yli puolet nuorista kuuluivat alaryhmään, jossa hyvinvointi vaikutti olevan tasaisen kohtalaista. Nämä nuoret voivat kohtalaisesti, olivat kohtalaisen tyytyväisiä itseensä ja kohtalaisen motivoituneita koulunkäymiseen. Hyvinvoinnin

tasaisuudesta huolimatta oppiminen vaihteli tässä ryhmässä runsaasti: osalla oli oppimisen vaikeuksia tai heikot akateemiset perustaidot ja osalla taas suoriutuminen oli erittäin hyvää.

3. alaryhmä – Kouluhyvinvoinnin ongelmat näyttävät myös kasautuvan. Vajaat 10 prosenttia nuorista ei ollut motivoituneita kouluun, ei ollut tehtäväsuuntautuneita, oli koulu-uupuneita, ja heillä esiintyi erilaisia tunne-elämän oireita heikon itsetunnon lisäksi. Hyvinvoinnin ongelmien lisäksi tämän ryhmän nuorilla oli heikot akateemiset perustaidot sekä oppimisen vaikeuksia. Tässä ryhmässä tyttöjä oli hieman poikia enemmän.
4. alaryhmä – Neljännessä ryhmässä hyvinvoinnin osa-alueet olivat vastakkaiset. Ryhmä koostui pääasiassa pojista, jotka eivät olleet motivoituneita kouluun, äidinkieleen tai matematiikkaan. He eivät oikein viihtyneet koulussa tai eivät olleet tehtäväsuuntautuneita. Heillä oli heikot akateemiset taidot, mikä näkyi etenkin lukusujuvuuden heikkoutena. Toisaalta heidän emotionaalinen hyvinvointinsa näyttäytyi lievistä kynnisyteen painottuvasta koulu-uupuneisuudesta huolimatta kohtalaisena.
5. alaryhmä – Vastakkaisena neljänestä ryhmästä löytyi joukko nuoria, pääasiassa tyttöjä, jotka olivat varsin koulu-uupuneita, heillä oli voimakasta, erityisesti sisäänpäin suuntautuva tunne-elämän oireilua ja heikko itsetunto. He olivat kuitenkin melko motivoituneita koulunkäymi-

seen, erityisesti äidinkieleen, ja he olivat tehtäväsuuntautuneita. Lisäksi heillä oli hyvät akateemiset perustaidot etenkin lukusujuvuudessa.

Oppimisen haasteiden yhteys hyvinvointiin näyttäytyi näin ollen moninaisena. Koulu-motivaatio näyttää olevan voimakkaasti yhteydessä akateemisiin perustaitoihin ja oppimisvaikeuksiin. Emotionaalinen hyvinvointi oli yhteydessä akateemisiin perustaitoihin vain silloin, jos myös koulumotivaatio oli heikko. Kaikki nuoret eivät näin ollen hyödy samanlaisesta tuesta koulussa, vaikka heillä näyttäisi olevan samanlaisia haasteita esimerkiksi motivaation tai koulusuoriutumisen suhteen. Olisikin tärkeää huomioida nuoren tilanne kokonaisvaltaisesti. Kokonaisvaltaisella tarkastelulla osataan myös kohdentaa tuki oikein. Toisinaan tarvitaan tukea koulumotivaatioon, emotionaaliseen hyvinvointiin tai oppimiseen, mutta usein myös usealle osa-alueelle yhtä aikaa.

Olennaista on huomioida ne tekijät, jotka suojaavat ja mahdollisesti altistavat kielteiselle kehityskululle, ja auttaa näiden tekijöiden tukemisessa. Oppimisvaikeudet ovat hyvinvoinnin riskitekijä. Positiivisen kehityksen takaamiseksi oppimisvaikeuksien kanssa painiskelevaa oppilasta on hyvä tukea siten, että vaikeuksien kanssa voi tulla toimeen. Toisinaan myös lievät vaikeudet saattavat johtaa ajan ja kehityksen kuluessa isompiin oppimisen vaikeuksiin, joten oppimisen jatkuva seuraaminen on olennaista.

Väitöskirjatutkimukseni perusteella suurin osa näyttää pärjäävän vaikeuksista huolimatta hyvinvoivina opintiellä. Toisaalta, mikäli lapsella tai nuorella on hyvinvoinnin ongelmia, saattaa vaikeuksia tulla

ajan myötä myös oppimisessa. Esimerkiksi masennus hetkellisesti heikentää oppimiskykyä ja vaikuttaa keskittymiskykyyn. Tällöin oppimisen kannalta tärkeitä taitoja saattaa jäädä oppimatta, mikä voi ilmetä koulussa oppimisen vaikeuksina. Olennaisista oppimisen huomioimisen ohella on seurata hyvinvointia yleisesti koulussa. Oppilaat, jotka kokevat hyvinvoinnin ongelmia, saattavat tarvita erityishuomiota koulussa, vaikei oppiminen suoraan tuottaisikaan haastetta.

On siis joukko nuoria, jotka voivat koulussa huonosti. Tämä ei näy aina ulospäin, sillä nämä nuoret eivät välttämättä pidä meteliä itsestään. Heillä voi olla erittäin hyvät akateemiset perustaidot, mutta toisaalta hyvinvoinnin ongelmilla voi olla vaikutusta koulunkäyntiin. Toisaalta tapuksiin on helpompi puuttua, mikäli kouluhyvinvoinnin ongelmat näkyvät ulospäin. Esimerkiksi heikko koulumotivaatio saattaa näkyä haluttomuutena opiskella ja heikot akateemiset perustaidot ilmenevät käytännössä koulussa suoriutumisen vaikeuksina. Eri asia on, huomataanko tämän ulospäin näkyvän puolen alta sitä, mihin tulisi puuttua. Ulospäin näkyvä käytös voi kielä useista asioista, joita pitäisi tutkia ja selvittää tarkemmin ennen tuen tarjoamista.

MASENNUSOIREILUA KAIKISSA YLÄKOULULUOKISSA

Joka viides nuori potee masennusoireita eli luokassa on keskimäärin kourallinen oppilaita, joilla näitä oireita esiintyy. Osa oireista liittyy tavalliseen nuoruuden kehityskulkuun, mutta pitkittyessään masennusoireet voidaan määritellä masennukseksi, joka yleisimmin on hoitoa vaa-

tava tila. Kouluissa seulotaan hyvinvoinnin ongelmia ainakin kahdeksannen luokan terveystarkastuksessa. Se, mitä oppilaille tapahtuu seulonnan jälkeen, vaihtelee kouluittain. Tällä hetkellä kouluissa ei ole yhtenäistä tapaa toimia masennusoireita potevien nuorten kanssa. Oppilashuollossa keskitytään pääasiassa hyvinvoinnin tukemiseen ja mielenterveyden ongelmien ennaltaehkäisyyn. Kaikilla oppilashuollon ammattiryhmillä ei ole keinoja tukea masennusoireita potevia nuoria.

Ennaltaehkäisevän ja yhteisöllisen oppilashuollon sijaan aika oppilashuollossa menee viimeisimmän THL:n raportin mukaan (Hietanen-Peltola, Vaara & Laitinen 2019a, b) psyykkisesti oireilevien nuorten tukemiseen ja tarvittaessa eteenpäin ohjaamiseen. Interventioita masennusoireiluun ei kouluissa yhtenäisesti käytetä, vaan oppilashuolloissa työskentely tukeutuu työntekijän kokemuksen, koulutuksen ja oman kiinnostuneisuuden varaan. Lisäksi resurssit vaihtelevat valtavasti eri alueiden välillä: yhden kuraattorin tai psykologin vastuulla voi olla 600–2000 oppilasta. Näin ollen mahdollisuus puuttua tilanteisiin vaihtelee suuresti alueittain.

Väitöskirjassani paneuduttiin selvittämään, voisiko masennusoireita hoitaa oppilashuollossa kahdella lyhyellä (6 tapaamista) masennukseen kohdistetulla interventiolla, jotka soveltuvat oppilashuollon kaikkien ammattilaisten käytettäväksi (kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja). Toinen interventio oli vaikuttavaksi hoitomuodoksi todettu interpersoonallinen ohjanta (IPC), jossa keskitytään tutkimaan ihmissuhteita ja vuorovaikutustapoja sekä näiden yhteyttä masennusoireiluun. Toinen oli lyhyt psykososiaalinen tuki, joka sisältää oppilashuollossa tehtävän tavan-

omaisen yksilökohtaisen työn mutta strukturoidusti ja kohdistettuna masennusoireisiin. Kaikki oppilashuollon ammattiryhmät koulutettiin myös tunnistamaan ja arvioimaan nuorten masennusoireita, psyykkistä hyvinvointia ja toimintakykyä.

Koulut jaettiin kahteen ryhmään. Ensimmäisen ryhmän oppilashuollon työntekijät saivat koulutuksen IPC-ohjaukseen sekä menetelmää tukevan työnohjauksen. Toinen ryhmä jatkoi tekemäänsä oppilashuoltotyötä. Oppilaat ohjautuivat oppilashuollon tavanomaisen kaavan mukaan jollekin työntekijälle, joka teki lyhyen masennusseulan, jos oppilaalla oli hänen mielestään masennusoireita. Masennusseulan jälkeen oppilaat ohjattiin tarkempaan arvioon diagnostiseen haastatteluun, jonka pohjalta lievästi ja keskivaikeasti masentuneet otettiin mukaan tutkimukseen. Muutoksia tavanomaiseen työtapaan toivat tapaamisissa toistuvat masennuksen, psyykkisen hyvinvoinnin sekä toimintakyvyn kyselyt, nuorten masentuneisuuden toteaminen ennen tapaamisjakson alkua sekä tapaamisjakson suunnittelu määrätyn pituiseksi.

IPC-ryhmään valikoitui ahdistuneempia ja enemmän masennusoireita potevia nuoria, kun taas psykososiaalisen tuen ryhmässä oli hieman lievemmin oireilevia nuoria. Väitöskirjan tulokset osoittivat, että masennusoireet helpottuivat molemmissa ryhmissä ja ainoastaan vajaat kymmenen prosenttia lähetettiin jatkohoitoon erikoissairaanhoidon piiriin ohjantojen loputtua. Nuoret ja ohjaajat olivat tyytyväisiä hoitoon, jossa etenkin kuulluksi tuleminen ja käytetyt havainnollistavat menetelmät sekä arviointimittarit osoittautuivat tärkeiksi. Ohjaajat kokivat hyötyneensä valmiista työmenetelmästä, käytetyistä ohjantaa tu-

kevista masennuksen, toimintakyvyn ja hyvinvoinnin kyselyistä sekä työnohjauksen tarjoamasta tuesta. Myös tutkimusprosessin tarjoamat muutokset oman työn tekemiseen osoittautuivat tärkeiksi, kuten esimiesten vahva tuki ja aika oman työn suunnittelemiselle. Tärkeäksi osoittautui myös se, että riittävää tukea pystyttiin tarjoamaan myös lievästi oireileville nuorille.

YHTEENVETONA

Hyvät oppimistulokset eivät takaa hyvinvointia. Koulussa tulee kiinnittää oppimisen ohella huomiota hyvinvointiin, seurata oppimistaitoja tasaisin väliajoin ja suunnitella tukea yksilöllisesti oppilaan kokonaisvaltainen tilanne huomioiden. Motivaatio ja oppimistulokset näyttävät olevan vahvemmin yhteydessä kuin emotionaalinen hyvinvointi ja oppiminen. Erityisesti yhteys löytyi lukusujuvuuden ja koulumotivaation väliltä, mitä olisi hyvä tutkia tarkemmin. Myös sukupuolieroja tuli esille, sillä pojat näyttävät olevan taipuvaisia heikkoon koulumotivaatioon ja heikompiin lukitaitoihin. Tytöt puolestaan oireilevat helpommin sisäänpäin ja huomaamattomasti samalla suoriutuen kohtalaisesti tai jopa erittäin hyvin. Tyttöillä vaikuttaa olevan myös yleisempää hyvinvoinnin ongelmien kasaantuminen, joka voi johtaa myöhempään syrjäytymiskehitykseen.

Yhteiskunnallisesta näkökulmasta katsottuna tämän hetken koulumaailmaa vaivaa se, että käytettävissä oleva aika menee tulipalojen sammuttamiseen. Ei ole aikaa puuttua lievään oireiluun tai lieviin oppimisen vaikeuksiin, kun luokassa on enemmän tukea tarvitsevia ja oppilaita on jonoksi asti esimerkiksi psykologin oven

takana. Tilanne vaikuttaa osittain kestävämmältä, sillä suuri osa luokan oppilaisista on jonkinlaisen tuen tarpeessa. Silloin varsinkin hyvin pärjäävät ja hiljaiset oppilaat jäävät huomaamatta. Onko kouluissa aikaa pysähtyä ja keskittyä kuulemaan ja näkemään myös sitä, mikä ei ole aivan pinnalla havaittavissa?

Koko ajan tehdään ja pyritään parempaan. Viimeisimpänä on herätty ennaltaehkäisyyn niin, että malleja puuttua kielteiseen kehityskulkuun on kehitetty. On ymmärretty, että tietyt tekijät saattavat ennustaa tätä kehityskulkua. Riskiryhmät tulisikin tunnistaa ennalta, ja tukea olisi hyvä olla tarjolla jo varhaisessa vaiheessa myös lieviin oppimisvaikeuksiin. Toisaalta on myös syytä puuttua mahdollisiin hyvinvoinnin ongelmiin, mikäli niitä ilmenee. Kaikilla oppimisvaikeuksia potevilla ei ole ongelmia hyvinvoinnissa, ja toisaalta ongelmia voi olla ilman oppimisen vaikeuksiakin. Koko kehityskulkua emme voi ennustaa, mutta voimme puuttua ongelmiin heti niiden ilmetessä ja oppimisvaikeuksien kulkua voimme seurata tasaisin väliajoin. Näin ei välttämättä vielä tapahdu, koska siihen ei ehkä ole resursseja eikä kaikkea huomata. Yleensä koulumaailmassa opettajat ovat ne, jotka kykenevät näkemään jokaisen oppilaan ja ohjaamaan heitä eteenpäin tuen piiriin. Toisaalta ei riitä, että havaitsemme pulmia, jos ei ole olemassa tapoja, joilla niitä kohdataan. Nyt oppilaat saavat tukea sen mukaan, missä koulus- sa sattuvat olemaan.

Suurin osa oppilaista voi hyvin, suurin osa kouluista toimii hyvin, ja on jo olemassa toimivia ratkaisuja. Ne olisi hyvä huomioida uusia ratkaisuja pohdittaessa. Nuoruudessa voidaan herkästi huonosti, joten ongelmiin pystytään puuttumaan var-

hain ja vaikuttavasti juuri koulussa. Yhteisöllinen oppilashuolto on tässä olennainen palanen, mutta kaikkea oireilua ei voida ennaltaehkäistä. Yksilökohtaista oppilashuoltoa eli psykososiaalista tukea käytetään oppilashuolloissa jo nykyisellään vakavamman oireilun ennaltaehkäisyyn. Tällä hetkellä psykososiaalisen tuen toteutuminen riippuu kuitenkin työntekijästä ja resursseista. Oppimisen tuen on hyväksyttävä tulevan koulusta, mutta kun hyvinvoinnissa esiintyy ongelmia, ei ole olemassa yhteisesti sovittuja käytäntöjä, miten koulussa toimitaan. Diagnoosia ei tarvita kouluihin, mutta ongelma olisi kyettävä määrittelemään. Määrittelyn jälkeen annettavan psykososiaalisen tuen olisi tasavertaisten palveluiden takaamiseksi perustuttava tutkimusnäyttöön; tällaisia menetelmiä on Suomessa runsaasti. IPC-menetelmä on yksi mahdollinen käytettävissä oleva työmuoto, kun mielialaoireilua havaitaan.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa on määritelty, että oppilashuollossa tunnustetaan oppilaiden varhaisen tuen tarve, järjestetään tuki sekä ohjataan hoitoon ja tutkimuksiin. Sitä ei ole määritelty, mitä varhainen tuki pitää sisällään. Tämä tarvitsisi jonkinlaisia yhteisiä raameja. Näitä raameja ei voi määritellä pelkästään koulun näkökulmasta eikä pelkästään hoitoketjujen näkökulmasta, sillä molempia tarvitaan. Nuoren omaa näkökulmaa ei sovi myöskään unohtaa. Oppilaiden ja koulun koko henkilökunnan on oltava tietoisia näistä yhteisistä käytännöistä, sillä emme voi erottaa hyvinvointia oppimisesta, vaikeivat ne aina yhdessä kuljekaen. Mikäli ammattilaiset toimivat vain omasta näkökulmastaan, voidaan pahimmillaan ajaa nuoren asioiden ohi. Vain kaikkien ammattilaisten yhteisillä toimilla voidaan tukea

nuorten hyvinvointia ja oppimista, koulunkäyntiä ja hyvää kehitystä koulun jälkeen.

LÄHTEET

- Hietanen-Peltola, M., Vaara, S. & Laitinen, K. (2019a). Koulukuraattoripalvelujen yhdenvertaisuudessa on kehittämistarpeita – tuloksia perusopetuksen opiskeluhoillon seurannasta 2018. Tutkimuksesta tiiviisti 4/2019. Helsinki: THL. Haettu osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-271-0>.
- Hietanen-Peltola, M., Vaara, S. & Laitinen, K. (2019b). Koulupsykologipalvelujen yhdenvertaisuudessa on kehittämistarpeita – tuloksia perusopetuksen opiskeluhoillon seurannasta 2018. Tutkimuksesta tiiviisti 5/2019. Helsinki: THL. Haettu osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-273-4>.
- Ikonen, R. & Helakorpi, S. (2019). Lasten ja nuorten hyvinvointi: Kouluterveyskysely 2019. Helsinki: THL. Haettu osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019091528281>.
- Korhonen, J., Linnanmäki, K. & Aunio, P. (2014). Learning difficulties, academic wellbeing and educational dropout: A person-centred approach. *Learning and Individual Differences*, 31, 1–10.
- Parhiala, P. (2020). The role of learning difficulties and brief treatment for student well-being. Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto. Saatavissa osoitteessa <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8028-3>.
- Salmela-Aro, K., Muotka, J., Alho, K., Hakkarainen, K. & Lonka, K. (2016). School burnout and engagement profiles among digital natives in Finland: A person-oriented approach. *European Journal of Developmental Psychology*, 13(6), 704–718.
- Tuominen-Soini, H. & Salmela-Aro, K. (2014). Schoolwork engagement and burnout among Finnish high school students and young adults: Profiles, progressions, and educational outcomes. *Developmental Psychology*, 50(3), 649–662.